

domáci úkol – řešení:

o-km. m. „rabъ“

zachodъ = *nom.ak.sg., gen.pl.*

zachodu = *dat.sg., gen.lok.du.*

zachodoma = *dat.instr.du.*

n-km. n. „imeę“

sěmeę = *nom.ak.vok.sg.*

sěmeni = *dat.sg.*

sěmenьchъ = *lok.pl.*

u-km. (m.) „synъ“

domъ = *nom.ak.sg.*

domove = *nom.vok.pl.*

domy = *ak.pl., nom.ak.vok.du.*

ja-km. (f.) „duša“

pl'ucę = *gen.sg., nom.ak.vok.pl.*

pl'ucъ = *gen.pl.*

pl'ucama = *dat.instr.du.*

Pozdně praslovanské hláskové změny

Kontrakce (10. stol.)

ženojǫ > *ženō* > *ženú* > *ženou*

bojati (se) > *báti (se)*

dobraja > *dobrá*

Pozdně praslovanské hláskové změny

Kontrakce (10. stol.)

ženojǫ > *ženō*

bojati (se) > *báti (se)*

dobraja > *dobrá*

1. dlouhý vokál (→ vrací se fonologická kvantita!)

Pozdně praslovanské hláskové změny

Kontrakce (10. stol.)

ženojǫ > *ženō*

bojati (se) > *báti (se)*

dobraja > *dobrá*

1. dlouhý vokál (→ vrací se fonologická kvantita!)
2. kvalita podle druhého v řadě

Pozdně praslovanské hláskové změny

Kontrakce (10. stol.)

ženojo > *žen^o*

bojati (se) > *báti (se)*

dobraja > *dobrá*

1. dlouhý vokál (→ vrací se fonologická kvantita!)
2. kvalita podle druhého v řadě
3. „timbre“ (přední/zadní výsl.) dle prvního vokálu

Pozdně praslovanské hláskové změny

Kontrakce (10. stol.)

oju > *ú*

ojь > *ý*

oje > *é*

ojǫ > *ǭ*

ojeṛ > *eṛ*

oja > *á*

ojě > *é*

ejǫ > *'ǭ*

eja > *'á*

eju > *'ú*

ejь > *í*

eje > *'é*

ejeṛ > *'eṛ*

ejě > *ie*

mladъ → gen. ?

Pozdně praslovanské hláskové změny

Kontrakce (10. stol.)

oju > *ú*

ojь > *ý*

oje > *é*

ojǫ > *ǭ*

ojeṛ > *eṛ*

oja > *á*

ojě > *é*

ejǫ > *'ǭ*

eja > *'á*

eju > *'ú*

ejь > *í*

eje > *'é*

ejeṛ > *'eṛ*

ejě > *ie*

mladъ → gen. *mlada*

Pozdně praslovanské hláskové změny

Kontrakce (10. stol.)

oju > *ú*

ojь > *ý*

oje > *é*

ojǫ > *ǭ*

ojeǫ > *ǫ*

oja > *á*

ojě > *é*

ejǫ > *'ǭ*

eja > *'á*

eju > *'ú*

ejь > *í*

eje > *'é*

ejeǫ > *'ǫ*

ejě > *ie*

mladъ → gen. *mlad+jego*

Pozdně praslovanské hláskové změny

Kontrakce (10. stol.)

oju > *ú*

ojь > *ý*

oje > *é*

ojǫ > *ǭ*

ojȇ > *ȇ*

oja > *á*

ojě > *é*

ejǫ > *'ǭ*

eja > *'á*

eju > *'ú*

ejь > *í*

eje > *'é*

ejȇ > *'ȇ̄*

ejě > *ie*

mladъ → gen. *mladajego* > *mlad__go* (>*mlad__ho*)

Pozdně praslovanské hláskové změny

Denazalizace (10. stol.)

ę > ä (> a, ě, e)

ę̄ > ǟ (> á, í, é)

o > u

ō > ú

'o > 'u (> i)

'ō > 'ú (> î)

Pozdně praslovanské hláskové změny

Denazalizace (10. stol.)

ę > ä (> a, ě, e)

ē > à (> á, í, é)

o > u 'o > 'u (> i)

ō > ú 'ō > 'ú (> î)

peť > p__ť > pět

peťъjъ > p__t__ > pát__

zobъ > z__bъ > z__b

ženō > žen__ > ženou

(akuz.sg.) dušo > duš__ > duši

(instr.sg.) dušō > duš__ > duší

Pozdně praslovanské hláskové změny

Zánik a vokalizace jerů (10. stol.)

jery = ?

Pozdně praslovanské hláskové změny

Zánik a vokalizace jerů (10. stol.) („Havlíkovo pravidlo“)

(zꙋbъ >) zubъ > zub тъma > tma
(mꙋžъ >) mužъ > muž

souvislá řada jerových slabik – počítáme od konce:

dьнъ > d'en'	liché zanikají
tьнъ > ten	sudé se vokalizují
šьвѣсь > š'v'ec' (= švec)	(ь > e ; ъ > 'e)

Pozdně praslovanské hláskové změny

Zánik a vokalizace jerů (10. stol.) („Havlíkovo pravidlo“)

vinьnъ > vin__n__

blъcha > bl__cha

vinьna > vin__na

blъchъ > bl__ch__ (gen.pl.)

dьнь + съ > dьньсь > d__n__s__

vъ dьнь > v__d__n__

vъ dьne > v__d__ne

kъnędzъ > k__nędz__

Pozdně praslovanské hláskové změny

Zánik a vokalizace jerů (10. stol.) („Havlíkovo pravidlo“)

vinьnъ > vin__n__

blъcha > bl__cha

vinьna > vin__na

blъchъ > bl__ch__ (gen.pl.)

dьнь + съ > dьньсь > d__n__s__

vъ dьнь > v__d__n__

vъ dьne > v__d__ne

kъnędzъ > k__nędz__ – souvislá řada jerových slabik!

Pozdně praslovanské hláskové změny

- probíhají v 10. století
- konec praslovanštiny → rané fáze slovanských jazyků

- 1. kontrakce** (centrum šíření: Čechy)
- 2. denazalizace**
- 3. zánik a vokalizace jerů**

Pozdně praslovanské hláskové změny

- probíhají v 10. století
- konec praslovanštiny → rané fáze slovanských jazyků

- 1. kontrakce** (centrum šíření: Čechy)
- 2. denazalizace**
- 3. zánik a vokalizace jerů**

(3 → 1) dobrъjь > dobr__j__ (~~=> dobrý~~)

(1 → 3) dobrъjь > dobr__ (> dobrej)

Staroslověnština – skloňování zájmen

bezrodá zájmena:

stsl.				//	čeština		
	<i>sg.</i>	<i>pl.</i>	<i>du.</i>	//	<i>sg.</i>	<i>pl.</i>	<i>(du.)</i>
<i>1.os.</i>	azъ	my	vě	//	já(z)	my	–
<i>2.os.</i>	ty	vy	va	//	ty	vy	–

dat.sg.: dva tvary – přízvučné a nepřízvučné pozice

akuz. =/= gen. (→ akuz. jen „krátké“ tvary: mę, tę, ny, vy)

Staroslověnština – skloňování zájmen

zájmena rodová – pro 3.os. všech rodů

tvrdá:

tъ, ta, to – (gen.) *togo...*

onъ, ona, ono – *onogo...*

jedъnъ (*jednogo*)

dva, oba (=duál!)

jakъ, takъ, mnogъ...

kъ-to (*kogo*)

měkká:

jь, ja, je – (gen.) *jego...*

сь, si, se – (gen.) *sego...*

mojъ (*mojego*), *tvojъ, svojъ*

našъ, vašъ

dvojъ, obojъ...

čьjъ (*čьjego*)

Staroslověnština – skloňování zájmen

	čeština	staroslověnština
1.	ten (< тъ-нъ)	тъ
2.	toho	togo
3.	tomu	tomu
4.	<i>toho</i>	тъ (<i>togo</i> = gen.-akuz.)
5.	–	–
6.	(o) tom	tomь
7.	tím (< tiem)	těmь

Staroslověnština – skloňování zájmen

	čeština	staroslověnština
1.	on (/ jen-ž)	jь
2.	jeho (ho, jej...)	jego
3.	jemu	jemu
4.	jej (< jь-jь)	jь (<i>jego</i> = gen.-akuz.)
5.	–	–
6.	(o) něm (< jem)	jemь
7.	jím (< jím)	imь

Staroslověnština – skloňování adjektiv

	jmenné adj.		zájmeno
1.	dobr-	+	jь
2.	dobr-	+	jego
3.	dobr-	+	jemu
4.	dobr-	+	jь
5.	–	+	–
6.	dobr-	+	jemь
7.	dobr-	+	imь

Staroslověnština – skloňování adjektiv

adj. ve složeném tvaru

1. dobrъjь
2. dobrajego
3. dobrujemu
4. dobrъjь (dobrajego = gen.akuz.)
5. –
6. dobr**ě**jemь → dobrujemь
7. dobru**m-im**ь → dobrujimь

domácí úkol:

věрнъ + јь

– provést kontrakci v sg. a pl. maskulin

pročíst si tabulku slovesných tříd

*voinikos (č. *věnec*, lit. *vainikas*)

*g^hansis (č. *husa*, něm. *Ganse*)